

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

БЕКИТИЛДИ

Кыргыз Республикасынын
билим берүү жана илим
министрлигинин
Буйругу №__863/1
«_10_»__май_2022-ж.

Каттоо номери 8
Код 200724

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ
БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

Адистик: 040101 – «Социалдык иш»

Квалификациясы - Социалдык кызматкер

Бишкек 2022

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн **040101-«Социалдык иш»** адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) “Билим берүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштеп чыккан.

2. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр пайдаланылды:

- **негизги кесиптик билим берүү программасы** - максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун жана уюштурулушун жөнгө салуучу окуу-методикалык документтердин жыйындысы;

- **сабактардын цикли** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон билим берүү программасынын бир бөлүгү же окуу сабактарынын жыйындысы;

- **модуль** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу сабактарынын бөлүгү;

- **компетенттүүлүк** – окуучунун (студенттин) белгилүү бир чөйрөдө натыйжалуу өндүрүштүк ишмердүүлүгү үчүн зарыл болгон билим берүү даярдыгы үчүн алдын ала белгиленген коомдук талап (ченем);

- **кредит** - негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;

- **окутуунун натыйжалары** - негизги билим берүү программасы/модулу боюнча окутуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар.

Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартын ишке ашыруу менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдары үчүн милдеттүү болуп саналат.

Кесиптик стандарт - бул кесиптик ишмердүүлүктүн белгилүү бир түрүнүн чегинде анын мазмунуна жана сапатына талаптарды аныктаган жана кызматкердин ишинин түрүнө карабастан ар кандай уюмдун штаттагы ордун татыктуу ээлөө үчүн жооп бериши керек болгон квалификациясынын сапаттык деңгээлин сүрөттөгөн негизги документ.

2-глава. Колдонуу жааты

3. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандарты **040101-«Социалдык иш»** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн милдеттүү болгон ченемдердин, эрежелердин жана

талаптардын жыйындысы болуп саналат жана билим берүүнүн уюштуруу-методикалык документациясын иштеп чыгуу үчүн негиз болуп саналат. Кыргыз Республикасынын аймагында тиешелүү адистик боюнча лицензиясы бар, менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан орто кесиптик билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдарынын орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү сапаты.

4.040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- ушул адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууга укуктуу билим берүүнүн уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;

- ушул адистиктеги негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер;

- кесиптик иштинтийиштүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;

- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;

- кесиптик орто билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;

- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын көзөмөлдөөнү камсыз кылуучу, кесиптик орто билим берүү чөйрөсүндө аккредитациялоочу жана сапатынкөзөмөлдөөчү билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар.

3-глава. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5. 040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүүсүнүн программасынөздөштүрүүформалары:

- күндүзгү;
- күндүзгү-сырттан (кечки);
- сырттан окуу;

6. Жалпы орто билим берүүнүн базасында күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн адистиги боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эместе түзөт. Ушул кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы билим берүүнүн базасында ишке ашыруу учурунда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүүнүн жалпы билим берүү программасын(10жана

11-класстар) ишке ашырууда жалпы орто билими жөнүндө документ (аттестат) берилбейт, ал эми сабактар боюнча баалар кесиптик орто билим берүү жөнүндө документке (дипломго) коюлат.

8. Абитуриентте окууга тапшырууда төмөнкү документтердин бири болууга тийиш:

- жалпы орто билими жөнүндө аттестат;
- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүк.

9. Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан күндүзгү окуу формасында өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө карата 6 айга узартылат.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө ченемдик укуктук акт менен бекитилет.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларынын эмгек сыйымдуулугу 120дан кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30дан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп уюштурулган учурда).

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичине аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет).

Сырттан (кечки) жана сырттан окуу формасы үчүн негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу, ошондой эле окуунун ар кандай формаларын айкалыштырууда окуу жылы үчүн кеминде 45 кредитти түзөт.

Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму кайра аттестациялоонун натыйжалары боюнча өздөштүрүлгөн окуунун айрым дисциплиналары (модулдары) жана (же) белгилүү бир практикасы боюнча студент жогорку кесиптик билими же орто кесиптик билими же башка адистик боюнча билим алууда окуунун натыйжаларын толук же жарым-жартылай кайра тапшыра алат.

11. Инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатында **040101-«Социалдык иш»** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары.

040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын окутуу жаатындагы максаты болуп:

- калкты социалдык жактан тейлөөнү түздөн-түз ишке ашырган жана уюштуруу-укуктук формаларына жана менчигинин түрүнө карабастан

социалдык кызматтардын ишин уюштурууга көмөк көрсөткөн ортоңку звенодогу квалификациялуу адисти даярдоо;

- бүтүрүүчүгө калктын жашоо-тиричилигин ооркырдаалына (ЖТОК) туш болгон ар кандай топтору менен кызыкдар тараптардын талаптарына ылайык ийгиликтүү иштөөгө шарт түзгөн жалпы жана кесиптик компетенцияларды өнүктүрүү саналат.

040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын инсанды тарбиялоо жаатындагы максаты болуп студенттердин өз алдынчалыгын (өз ишинин максатын жана милдеттерин коё билүүнүн негизинде кесиптик иш менен алектенүүсүн), жоопкерчилигин (конкреттүү эмгек функциясын аткарууда күтүүсүз өзгөрүүлөр шарттарында башкаруу жана жетектөө, өзүнүн ишин жана башкалардын ишин талдоо жана өркүндөтүү жөндөмүн) калыптандыруу; ошондой эле эмпатия, коммуникативдүүлүк, ак ниеттүүлүк, ыкчамдык, толеранттуулук, өзүн-өзү башкаруу, чынчылдык, чыдамкайлык, оор басырыктуулук сыяктуу социалдык-инсандык сапаттарды өнүктүрүү саналат.

12. Билим берүү тармагында **040101-«Социалдык иш»** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаты болуп төмөнкүлөр саналат: (билим берүү жаатындагы кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары формулировкаланган).

13. **040101-«Социалдык иш»** адистигинин социалдык кызматкердин квалификациясы боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин чөйрөсү социалдык коргоо тутумун жана социалдык кызмат көрсөтүү системасын (турмуштук оор кырдаалдарды аныктоо (ТОК); социалдык кызмат көрсөтүү; маалымат) камтыйт. жана профилактикалык иш-чаралар).

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объектилери болуп («Кыргыз Республикасынын калкты социалдык жактан тейлөөнүн негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесине ылайык) социалдык колдоого, жардамга, коргоого жана социалдык тейлөөгө муктаж болгон жеке адамдар, үй-бүлөлөр жана калктын ар кандай топтору саналат. Социалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн объекттери атап айтканда:

- үй-бүлөлүк зомбулуктан жабыркаган адамдар, үй-бүлөлөр, улгайган жарандар, тобокелдик топтору,
- ТОКда жайгашкан калктын ар кандай топтору.

Жогорудагы объектилер (кардарлар) менен кесиптик ишмердүүлүк алардын жайгашкан жерине карабастан: үйдө же менчиктин ар кандай түрүндөгү социалдык тейлөө мекемелеринде жүзөгө ашырылат.

14. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин түрлөрү болуп:

- уюштуруу-башкаруучулук ишмердүүлүк;
- социалдык кызмат көрсөтүүлөр;
- профилактикалык ишмердүүлүк саналат.

15. Бүтүрүүчү даярдалып жаткан кесиптик ишинин түрлөрү улуттук квалификациялык рамкага жана кесиптик стандартка (эгерде бар болсо) ылайык, кызыкдар иш берүүчүлөр менен биргеликте орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары тарабынан иштелип чыккан анын билим берүү программасынын мазмунун аныктоого тийиш.

Кесиптик ишмердүүлүк милдеттеринин тизмеси:

Кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрүнө карап бүтүрүүчү төмөнкү кесиптик иштин милдеттерин аткарууга тийиш:

Уюштуруу-башкаруучулук ишмердүүлүк

- социалдык кызматтарга муктаж болгон жарандарды аныктоого катышуу;

- жарандардын муктаждыктарын баалоого катышуу;

- мониторинг жүргүзүүгө катышуу;

- кызыкдар тараптар менен өз ара аракеттешүү.

Социалдык кызматтар:

- социалдык-турмуш-тиричилик кызматтарын көрсөтүү;

- социалдык-медициналык кызматтарды көрсөтүү;

- социалдык-психологиялык кызматтарды көрсөтүү;

- социалдык-укуктук жана социалдык-экономикалык кызматтарды көрсөтүү;

Профилактикалык ишмердүүлүк:

• маалымат берүү агартуучулук ишмердүүлүгүн жүргүзүүгө катышуу.

16. Бүтүрүүчү даярдалышы керек болгон кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттеринин тизмеси кесиптик ишмердүүлүктүн тиешелүү тармагындагы квалификациялык талаптардан жана **040101-«Социалдык иш»** кесиптик стандартынан (эгерде бар болсо) төмөндөгүлөр алынышы керек:

- кесиптик ишмердүүлүктүн максатын ишке ашырууга, тактап айтканда: жашоо-тиричиликтин оор кырдаалдарын минималдаштырууга, кардарлардын потенциалын жана жашоо-тиричилигинин сапатын жогорулатууга, ар кандай социалдык кызматтарды жана социалдык коргоонун ар кандай түрлөрүн көрсөтүү менен алардын социалдык интеграцияланышына жана коомдук турмушка катышуусуна көмөктөшүүгө;

- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүүгө;

- төмөнкү тектеш багыттар боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү (бакалавр) программасын тездетилген мөөнөттө өздөштүрүүгө:

- 540200 «Социалдык иш»,

- 540100 «Социология»,

- 540300 «Жаштар менен иштөөнү уюштуруу».

4-глава. Орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруунун шарттарына каратажалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы эмгек рыногунун муктаждыктарын эске алуу менен, адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде иштелип чыгат.

Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиялардын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүн эске алуу менен, билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча төмөнкүлөрдөн турган сунуштарга ылайык жыл сайын жаңылап турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгуудан;

- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялоого мониторинг жүргүзүүдөн;

- тездетилген программаларга ылайык тиешелүү профилдеги жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын иштеп чыгууга;

- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуудан;

- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуудан, аларды колдонуунун натыйжалуулугун контролдоодон, анын ичинде окуп жаткандарга сурамжылоо жүргүзүү жолу менен;

- өзүнүн ишин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн-өзү изилдөөнү үзгүлтүксүз жүргүзүүдөн;

- коомчулукка өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоодон.

Практикаларды уюштурууга талаптар: **040101-«Социалдык иш» адистиги** боюнча окуу графигине ылайык практикалардын төмөнкү түрлөрү уюштурулат: окуу-тааныштыруу, ошондой эле окуу-өндүрүштүк жана квалификациялык.

18. Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы адистик боюнча тиешелүү Мамлекеттик билим

берүү стандартынын, улуттук квалификациялык рамканын, тармактык/сектордук квалификациялык алкактардын жана кесиптик стандарттардын (эгерде бар болсо) негизинде түзүлөт.

Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, технологиянын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүшүн эске алуу менен 5 жылда бир жолудан кем эмес жаңыртууга милдеттүү. билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу боюнча сунуштарды камтыйт:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу стратегиясын иштеп чыгууда;

- мониторингде, билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен кароодо;

- так макулдашылган критерийлердин негизинде окуучулардын билиминин жана көндүмдөрүнүн деңгээлин, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларын баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгууда;

- педагогикалык курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылууда;

- бардык ишке ашырылып жаткан билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылууда, аларды пайдалануунун натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүүдө, анын ичинде угуучуларды сурамжылоо аркылуу;

- макулдашылган критерийлер боюнча үзгүлтүксүз өзүн-өзү текшерүүдө өзүнүн ишмердүүлүгүн (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу;

- өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, жаңычылдыктары жөнүндө коомчулукка маалымдоодо.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрдүн социалдык-инсандык компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү компетенцияларын, өзүн-өзү уюштурууну жана системалык-иш мүнөзүндөгү өз алдынча башкарууну) түзүү мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социалдык-маданий чөйрөсүн түзүүгө;

- инсандын ар тараптуу өнүгүүсүчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;

- студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусун кошкондо, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүгө түрткү берүүгө;

- жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган тартипте жүргүзүлөт.

20. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча сабактардын ар бир циклинин вариативдик бөлүгүнүн үчтөн биринен кем эмес көлөмдө сабактарды камтуусу керек. Студенттин тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартибин кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши белгилейт.

21. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттердин өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышуусунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;

- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга;

- студенттер тандап алган сабактар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын, ал эми алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер тандоосу боюнча окуу сабактарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде негизги кесиптик билим берүү программасында каралган конкреттүү сабактарды тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттөрдө аткарууга милдеттүү.

24. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн камтуу менен жумасына 45 саат болуп белгиленет.

Күндүзгү окуу формасындагы бир жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү стандарты менен аныкталат жана адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу сабагын үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 60 пайызынан ашпоосу керек.

26. Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем болбошу керек.

Күндүзгү окуу формасы үчүн жумасына аудиториялык сабактардын көлөмү адистиктин өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен Мамлекеттик билим

берүү стандарты тарабынан аныкталат жана ар бир окуу дисциплинасын окууга бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35 пайызынан кем эмесин түзөт.

Окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштөөгө бөлүнгөн сааттарга ошол окуу дисциплинасы (модуль) боюнча экзаменге даярдануу үчүн каралган убакыт кирет.

27. Сырттан окуу формасында окутуучу менен сабак окуу мүмкүндүгү студентке жылына 150 сааттан кем эмес көлөмдө камсыз кылынуусу керек.

28. Окуу жылындагы эс алуу убагынын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде 2 жумадан кем эмести түзүүсү керек.

5-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

29. **040101-«Социалдык иш»** адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттарына жана ушул Мамлекеттик билим берүү стандартынын 15-пунктунда көрсөтүлгөн кесиптик иштин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) жалпы (ЖК):

ЖК1. Жеке ишин уюштуруу, кесиптик милдеттерди аткаруу усулун жана ыкмаларын тандоо, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоо;

ЖК2. Көйгөйлөрдү чечүү, стандарттуу жана стандарттуу эмес жагдайларда чечим кабыл алуу, демилге кылууга жоопкерчилик алуу;

ЖК3. Изденүү, кесиптик жана жеке өнүгүүсүндө, кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткарууда керек болгон маалыматты чечмелөө жана пайдалануу;

ЖК4. Кесиптик иштеринде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу;

ЖК5. Командада иштей билүү, кесиптештери, жетекчилер жана кардарлар менен натыйжалуу мамиле түзө алуу;

ЖК6. Команда мүчөлөрүнүн (карамагындагы) иши жана аларды иш ордунда окутуу, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгы үчүн жоопкерчилик алуу;

ЖК7. Өздүк жеке жана кесиптик өнүгүүсүн башкаруу, кесиптик иште эмгек шарттарынын жана технологиялардын өзгөрүүсүнө ыңгайлашуу;

ЖК8. Чакан жамаатта уюштуруу-башкаруу иштерине даяр болуу;

ЖК9. Кесиптик жана инсандык өнүгүүнүн милдеттерин өз алдынча аныктоо, билимин өз алдынча өркүндөтүү, квалификациясын жогорулатууну атайын пландаштыруу.

б) кесиптик компетенцияларга (ПК):

Уюштуруу-диагностикалык ишмердүүлүк:

КК1. Коомдогу аялуу жактарды жана жарандардын топторун аныктоо, жарандарды (социалдык жактан корголбогон үй-бүлөлөрдү, тобокелдик топторундагы балдарды ж.б. жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон жарандарды) социалдык кызмат көрсөтүү жана алардын көйгөйлөрүн чечүүгө көмөктөшүү маселелери боюнча алгач кабыл алууну уюштуруу жана ишке ашыруу;

КК2. Керектүү жардамдын мүнөзүн жана көлөмүн аныктоо; кардарлардын кыйынчылыктарынын, чыр-чатак абалдарынын келип чыгышынын себептерин аныктоого көмөк көрсөтүү.

КК3. Социалдык кызматтарды пландоого, уюштурууга жана түздөн-түз көрсөтүүгө катышуу;

КК4. Көрсөтүлгөн кызматтардын, анын ичинен персоналдык багуунун мониторингин жана серебін жүргүзүүгө көмөктөшүү; социалдык кызматтардын кардарларынын өз алдынча чечим чыгаруусуна жана көз карандысыздыгына көмөк көрсөтүү;

Социалдык кызматтар:

КК5. баланын жашын, оорусун жана абалынын оордугун эске алуу менен рационалдуу тамактанууну уюштурууга катышуу;

КК6. Кардардын күнүмдүк жашоосунда кызматтарды көрсөтүүгө көмөк көрсөтүү;

КК7. Кардардын күнүмдүк жашоосунда жардам көрсөтүү жөндөмүнө ээ болуу;

КК8. Кардардын техникалык жана тиричилик маселелерин чечүүдө жардам көрсөтүүгө көмөк көрсөтүү;

КК9. Каза болгондор каза болгон учурда сөөк коюу кызматын көрсөтүүгө көмөктөшүү;

КК10. Жеке жана социалдык көйгөйлөрү бар адамдарга жана үй-бүлөлөргө жардам берүүгө салым кошо билүү; Балдардын арасында позитивдүү ой жүгүртүүнү калыптандырууга, активдүү жашоо образын сактоого багытталган коомдук пайдалуу иштерге жана баарлашууга тартуу аркылуу тарбия иштерин жүргүзө алат; психологиялык жардам алууга жана адис психологдун консультацияларын уюштурууга жардам берүү.

КК11. Медицина кызматкерлерин үйгө чакырууда жана биринчи жардам көрсөтүүдө жардам көрсөтө билүү; кардарга керектүү медициналык жардам көрсөтүүгө көмөк көрсөтүү;

КК12. Дарыгер белгилеген медициналык процедураларды (дары-дармектерди, угуу аппараттарын, көз айнектерди, протездик каражаттарды, процедураларды ж.б. өз убагында алуу) ишке ашырууга көмөк көрсөтүү көндүмдөргө ээ болуу;

КК13. сом менен балдарды социалдык жактан колдоого көмөк көрсөтүү;

КК14. Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдү алуу үчүн зарыл болгон колдонуудагы мыйзамдарга ылайык пенсияларды, социалдык камсыздандырууну, социалдык кызмат көрсөтүүлөрдү,

компенсацияларды жана башка социалдык төлөмдөрдү алуу үчүн документтерди даярдоого, ошондой эле документтерди берүүгө, анын ичинде электрондук байланыш каражаттары аркылуу жана Интернет булактары; даттанууларды даярдоого жана берүүгө жардам берет.

Профилактикалык ишмердүүлүк

КК15. Коомчулукта, үй-бүлөлөрдө ж.б. окутуу жана агартуу иштерин жүргүзүү жана кардарга жеткиликтүү болгон кызматтар жана колдоо көрсөтүү боюнча иш-чараларды ишке ашыруу жөнүндө маалымдоо;

КК16. Маданий иш-чараларга катышууга жана өткөрүүгө көмөк көрсөтүү.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы төмөнкү окуу циклдери үйрөнүүнү карайт:

- 1) жалпы гуманитардык цикл;
- 2) математикалык жана табигый илимдер цикли;
- 3) кесиптик цикл;

жана бөлүмдөр:

- 4) практика;
- 5) жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация;
- 6) дене тарбия.

31. Негизги кесиптик орто билим берүү программасы кесиптик билим берүү төмөнкү блокторду жана окуу циклдери камтыйт:

1-блок "Дисциплиналар (модулдар)":

- 1) жалпы гуманитардык цикл;
- 2) математикалык жана табият таануу цикли;
- 3) кесиптик цикл;
- 4) дене тарбия;

2-блок "Практика";

3-блок "Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация".

Орто кесиптик-техникалык окуу жайы мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана улуттук квалификациялык рамкага ылайык окутуунун натыйжаларына жетишүү үчүн жооп берет.

Негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна тиешелүү болгон дисциплиналардын (модулдардын) комплекси жана алардын эмгек сыйымдуулугу орто кесиптик билим берүү мекемеси аны өнүктүрүүнүн натыйжаларына карата талаптарды эске алуу менен блок үчүн белгиленген көлөмдө өз алдынча улуттук квалификациялык рамкада каралган окутуунун натыйжаларынын жыйындысы түрүндө аныктайт.

Негизги кесиптик билим берүү программасы тизмеси жана эмгек сыйымдуулугу Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан аныкталуучу жалпы гуманитардык циклдин милдеттүү дисциплиналарынын аткарылышын камсыз кылууга тийиш. Бул сабактардын мазмуну жана ишке ашыруу тартиби кийинки адистик

боюнча орто кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартында белгиленет.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы ушул Үлгүгө тиркелген структурага ылайык иштелип чыгат.

32. Дисциплиндердин ар бир циклинин негизги (милдеттүү) жана тандоо бөлүктөрү болушу керек. Тандоо бөлүгү студенттердин билимин, көндүмдөрүн жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө же тереңдетүүгө, базалык бөлүктүн дисциплиналарынын мазмуну менен аныкталган мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылууга тийиш. Тандоо бөлүгү ишке ашырылып жаткан кесиптик билим берүү программасынын өзгөчөлүктөрүнө жараша орто кесиптик билим берүү мекемеси тарабынан белгиленет. Милдеттүү бөлүктүн көлөмү мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эсепке албаганда, негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50 пайызынан ашпоого тийиш. Орто кесиптик билим берүү мекемеси ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарга (алардын каалоосу боюнча) алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, индивидуалдык мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен негизги билим берүү программасы боюнча окуу мүмкүнчүлүгүн берүүгө жана зарыл болгон учурда өнүгүүсүнүн бузулууларын коррекциялоону жана бул адамдардын социалдык адаптацияланышын камтуусу зарыл.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууну окутулуп жаткан дисциплинанын профилине ылайык келген базалык билими бар, илимий жана (же) илимий-методикалык иш менен системалуу түрдө алектенген профессордук-окутуучулук курам камсыз кылууга тийиш.

Профессионалдык циклдин окутуучулары тиешелүү адистик же окуу тармагы боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болууга тийиш. Окутуучулукка он жылдан ашык иш стажы бар адамдар, ошондой эле академиялык бакалавр даражасы бар адамдар жол берилет.

Билим берүү программасынын мугалимдеринин жалпы санында штаттык мугалимдердин үлүшү 80% кем болбошу керек. Мугалим/окуучунун катышы 1:12ден ашпашы керек.

34. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу ар бир студенттин негизги кесиптик билим берүү программасынын дисциплиналарынын толук тизмеси боюнча түзүлгөн маалымат базаларына жана китепканалык фонддорго жетүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга тийиш. Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун билим берүү программасы калыптанып жаткан компетенцияларды эске алуу менен лабораториялык семинарларды жана практикалык көнүгүүлөрдү камтууга тийиш.

Студенттерди негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияттары жана/же электрондук адабияттар менен камсыз кылуу стандартка ылайык келүүгө тийиш: окуу

китептери – бир студентке 0,5 нуска, лабораториялык, практикалык жана курстук иштер үчүн усулдук көрсөтмөлөр – бир студентке 1 нуска. Билим берүү маалымат булактары заманбап талаптарга жооп бериши керек. Окуу процессинде мыйзам актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыттагы мезгилдүү басылмалардын материалдары колдонулушу керек.

Милдеттүү окуу китептери жана окуу-методикалык колдонмолор ОКББ Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарынын негизинде иш программалары менен аныкталат. Окуу китептери катары лекция конспекттеринин көчүрмөлөрү, электрондук окуу китептери колдонулушу мүмкүн.

Окуу жана окуу-методикалык адабияттар төмөнкүлөргө ылайык болушу керек:

- Акыркы 5 жылда жарык көргөн гуманитардык жана социалдык-экономикалык дисциплиналар.

- акыркы 10 жылда жарык көргөн математикалык жана табият таануу, кесиптик жана атайын дисциплиналар.

- кесиптик циклдин мугалимдеринин курамынын сапатын баалоодо 10 жылдан ашык стажы бар өндүрүштүк кызматкерлер эске алынат.

Дистанттык окутуу технологияларын колдонуу үчүн электрондук окуу-методикалык камсыздоо 100% болушу керек.

35. 040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2011-жылдын 20-декабрындагы № 159 токтомунда каралган студенттерди лабораториялык, дисциплинардык жана дисциплиналар аралык окутуунун бардык түрлөрүн, практикалык окутууну камсыз кылуучу материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш. Орто кесиптик билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу планы, учурдагы санитардык жана өрткө каршы эрежелерге жана ченемдерге, ошондой эле окуунун техникалык каражаттары менен жабдуу боюнча ченемдик талаптарга - окуучу/компьютер катышы, окуучу/жабдуу ж.б. Эки сменалык сабактарды эсепке алуу менен бир окуучуга пайдалуу аянт 7 чарчы метрден кем эмес болушу керек.

**Кааналардын, лабораториялардын, башка бөлмөлөрдүн
БОЛЖОЛДУУ ТИЗМЕСИ
жанааларды жабдуу**

а) жалпыбилимберүү циклин ишке ашыруу үчүн:

- Кыргыз тили жана кыргыз адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Орус тили жана орус адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Чет тили (көрсөтмө куралдар, сөздүк, интернетке туташтырылган персоналдык компьютер (1:1));
- Математика (көрсөтмө куралдар);
- Информатика (көрсөтмө куралдар, персоналдык компьютер 1:1);

- Кыргызстан тарыхы(көрсөтмөкуралдар)
- Манас таануу (көрсөтмөкуралдар, «Манас» - бардык томдору);
- Тарых (көрсөтмөкуралдар);
- География жанаэкология (көрсөтмөкуралдар, дүйнөнүнкартасы);
- Физика (көрсөтмөкуралдар, приборлор);
- Химия (көрсөтмөкуралдар, приборлор);
- БАД(көрсөтмөкуралдар);
- Социалдык-экономикалык дисциплиналар (көрсөтмөкуралдар).

б) кесиптик циклдишке ашыруу үчүн:

- Лаборатория төмөнкү шаймандар менен жабдылышы керек: легатека, коляска, протездердин, ортездердин, балдактардын бардык түрлөрү, ходунок, Брайль азбукасы жана башкалар;
- тренинг сабактар үчүн студиялар;
- ресурстук борборлор.

Жалпы бөлмөлөр:

- спорттукзал;
- китепкана(электрондук китепкана), интернетке туташтырылган окуу залы (1:1);
- актылар залы;
- ашкана;
- медпункт.

36. Бүтүрүү квалификациялык иштердин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө талаптар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталуучу орто кесиптик билим берүүнүн окуу жайынын бүтүрүүчүлөрүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону өткөрүүнүн тартибин эске алуу менен орто кесиптик билим берүү мекемеси тарабынан аныкталат. Кыргыз Республикасынын.”; - жогоруда көрсөтүлгөн Тартиптин тиркемеси ушул тиркемеге ылайык редакцияда баяндалсын.

Тиркеме 1.

1-таблица - 040101 - «Социалдык иш» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмү

№	Окуу циклдери жана аларды өздөштүрүүнүн долбоорлонгон натыйжалары	Эмгек сыйымдуулугу, кредиттер (зачеттук бирдиктер) 1 жыл 10 ай	Үлгү болуучу программаларды, окуу китептерин жана окуу куралдарын иштеп чыгуу үчүн сабактардын тизмеси	Калыптануучу компетенциялардын коддору
ОКБЫ	Жалпы гуманитардык цикл	18		
1.	Базалык бөлүк	15		
	<p>Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - билүүсү керек; - кыргыз, орус жана чет тилдери боюнча окуу, жазуу жана кесиптик багыттагы сөздөрдү сөздүк менен которуу үчүн керектүү лексикалык (1000-1200 лексикалык бирдик) жана грамматикалык минимумду; - расмий-кызматтык жазуу ченемдерин; - тексттик маалыматты кайра иштетүүнүн негизги жолдорун; - кызматтык документтерди толтуруунун негизги эрежелерин; - улуу кыргыз жазуучуларынын жана акындарынын чыгармаларын жана өмүр-баянын; - Кыргызстандын тарыхый өнүгүүсүнүн мыйзам ченемдүүлүктөрүн, анын дүйнөлүк коомчулуктагы ордун; - адамдын жана коомдун жашоосундагы «Манас» эпосунун идеяларын, мазмунун, каармандарын; кыргыздардын «Манас» эпосундагы тарыхын; - адам менен коомдун; адам менен жаратылыштын өз ара 	15		ЖК1 – ЖК8

<p>байланышынын негизги мыйзам ченемдүүлүктөрүн.</p> <ul style="list-style-type: none"> - жасай билүүсү керек; - кесиптик жана күнүмдүк темаларга өзүнүн оюн кыргыз, орус жана чет тилдеринде жазуу жана оозеки түрдө логикалык жактан туура, аргументтеп жана ачык билдирүү; - жазуу жана оозеки кебин өз алдынча өркүндөтүү, сөздүк запасын толуктоо; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде кесиптик багыттагы тексттерди сөздүк менен которуу; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде диалог, монолог жасоо; - чыгарманын башкы идеясын бөлүп көрсөтүү, жазуучулардын жана акындардын чыгармачылыгы боюнча тезистик план түзүү, баш каармандарга мүнөздөмө берүү; - тарыхый процесстин себеп-натыйжа байланыштарын жана мыйзам ченемдүүлүктөрүн ачып көрсөтүү, талдоо; - оозеки элдик чыгармачылыктын, адамзаттын эпикалык мурастарынын шедеврлеринин арасында «Манас» эпосунун ордун жана маанисин түшүндүрүү; - «Манас» эпосунун идеяларын жашоо-ишмердүүлүк процессинде колдонуу; - ээ болуусу керек; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде баарлашуу маданияты көндүмдөрүнө; - натыйжалуу коммуникация методикасына; - ар кандай тексттерди лингвистикалык талдоо көндүмдөрүнө; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде сабаттуу жазуу жана оозеки сүйлөө көндүмдөрүнө; - окуп чыккан чыгармаларды талдоо көндүмдөрүнө, чыгарманын темасын, идеясын, композициясын, сюжетин ачып көрсөтүү, каармандардын аракеттерин талдоо жөндөмүнө; - тарыхый адабияттар, эстеликтерди иликтөө жана ата мекен 			
--	--	--	--

	<p>тарыхынын булактары менен иштөө көндүмдөрүнө;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарыхый окуяларды талдоо усулдарына жана ыкмаларына; - өз алдынча иш жана өзүн-өзү уюштуруу көндүмдөрүнө; - алынган билимдерди билим берүү жана кесиптик ишмердүүлүк маселелерин чечүү процессинде колдонуу жөндөмүнө 			
	<p>Вариативдик бөлүк (билимдер, билгичтиктер, көндүмдөр кесиптик орто окуу жайдын негизги кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат)</p>	3		КК8
2.	Математикалык жана табигый илимдер цикли	6		
	<p>Базалык бөлүк. Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - билүүсү керек; - маалыматты математикалык иштетүүнүн негизги ыкмаларын; - математикалык ой жүгүртүүнүн жана далилдөөнүн принциптерин; - эсептөө системаларын; математикалык статистиканын усулдарын; - алгебранын жана геометриянын негиздерин; - маалымат жыйноонун, иштетүүнүн жана берүүнүн заманбап технологияларынын негиздерин; - кесиптик ишмердүүлүккө керектүү стандарттуу программалык камсыздоону; - керектүү маалыматты табуу үчүн издөө системаларынын түрлөрүн; - жалпы жана кесиптик маалыматты издөө, системага салуу жана иштетүү усулдарын жана каражаттарын; - коопсуздук техникасынын эрежелерин жана МКТ каражаттарын кесиптик ишмердүүлүктө пайдалануудагы гигиеналык сунуштамаларды; - кесиптик ишмердүүлүктү, кесиптик жана инсандык өнүгүү 	4		ЖК1 – ЖК9

<p>мүмкүнчүлүктөрүн өркүндөтүү үчүн Интернет тармагынын ресурстарын пайдаланууну;</p> <p>- жасай билүүсү керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> - кесиптик маселени чечүү үчүн математикалык усулдарды колдонуу; - жакындаштырылган эсептөөлөрдү аткаруу; - маалыматты жана изилдөөнүн натыйжаларын элементардык статистикалык иштетүү жүргүзүү, алынган маалыматтарды график түрүндө берүү; - кесиптик ишмердүүлүктө маалыматтарды жыйноо, иштетүү жана талдоо үчүн заманбап маалыматтык- коммуникациялык технологияларды (колдонмо программалар пакеттерин, локалдык жана глобалдык компьютер тармактарын) пайдалануу; - кесиптик ишмердүүлүктө МКТ каражаттарын пайдаланууда коопсуздук техникасынын эрежелерин жана гигиеналык сунуштамаларды сактоо; - кесиптик ишмердүүлүктө сервистерди жана Интернет тармагынын маалыматтык ресурстарын пайдалануу. <p>- ээ болуусу керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> - маалыматты математикалык иштетүүнүн негизги усулдарына; - математикалык логиканын усулдарына; - жалпы жана кесиптик маанидеги программалык каражаттар менен иштин көндүмдөрүнө; - кесиптик ишмердүүлүктүн тийиштүү чөйрөлөрүндө маалымат жыйноо жана иштетүү көндүмдөрүнө 			
<p>Вариативдик бөлүк (билимдер, билгичтиктер, көндүмдөр кесиптик орто окуу жайдын негизги кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат)</p>	2		
<p>3. Кесиптик цикл</p>	75		

<p>Базалык бөлүк. Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент:</p> <p>- билүүсү керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> • калкты социалдык жактан тейлөөнүн маңызын, спецификасын, максаттарын жана маселелерин; • социалдык ассистенттин кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрүн жана функцияларын, персоналдык укуктарын жана милдеттерин; • кесиптик жана кызматтык этикеттин, баарлашуунун негидерин; • чыр-чатактарды жоюунун ыкмаларын жана жолдорун; • социалдык иштин калыптанышынын жана өнүгүшүнүн негизги тарыхый этаптарын; • социалдык тейлөөнүн жана жардамдын негизине салынган психология, педагогика жана социология теорияларын; • социалдык жактан тейлөө жана жардам берүү процессин технологиялаштыруунун теориялык негиздерин; • социалдык иштин базалык технологияларынын (алдын алуу, терапия, түзөтүү, калыбына келтирүү) маңызын жана спецификасын; • калктын аялуу катмарларынын түрлөрүн (жалгыз бой улгайган жана эмгекке жарамсыз жарандар, жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон пенсионерлер, үй-бүлөлөр, балдар, жана башка адамдар ж.б.); аларды аныктоонун критерийлерин; • кардардын кирешесин эсептөө ыкмаларын; • инсандын/үй-бүлөнүн жарандардын муктаждыктарын баалоонун технологиясын; • кардарларды тейлөөнүн жекече планын түзүүнүн өзгөчөлүктөрүн жана түзүмүн; • социалдык жактан тейлөөдө документацияга жана документ 	60		ЖК1 – ЖК9, КК1 – КК16
--	----	--	--------------------------

<p>жүгүртүүгө талаптарды;</p> <ul style="list-style-type: none"> • юридикалык терминологияны; кесиптик ишмердүүлүгүктүн ченемдик укуктук базасын; калкты социалдык-укуктук жактан тейлөөнүн механизмдерин; • социалдык-укуктук коргоо функцияларын аткарган социалдык институттарды; • кардардын кызыкчылыктарын коргоонун түрлөрүн; ортомчулук, башка адистерди тартуу процедурасын жана эрежелерин; • кызматтык баарлашуу эрежелерин; • натыйжалуу социалдык өз ара аракеттешүүнү (өнөктөштүктү) камсыз кылуу механизмдерин; • үй-бүлөлөрдүн жана балдардын укуктарын; бирдей мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылуунун стандарттуу эрежелерин, ченемдерин жана ыкмаларын; • инсандын коомдогу ролун жана маңызын; социалдык ишти Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын негизинде уюштуруу эрежелерин; • документтерди толтуруу үчүн керектүү маалыматтарды жыйноо жана иштетүү эрежелерин; • социалдык жактан тейлөөдө колдонулган педагогикалык усулдарды; • психодиагностиканын, психотерапиянын, кеңеш берүүнүн негиздерин, социалдык тейлөөнүн базалык усулдары катары пайдалануунун маңызын жана спецификасын; • социалдык жактан тейлөө процессинде ишти ар кандай деңгээлдерде уюштуруунун өзгөчөлүктөрүн; социалдык жактан тейлөө процессинде социалдык мекемелердин ар түрдүү бөлүмдөрүнүн жана кызматтарынын ишинин спецификасын; • улгайган адамдардын муктаждыктарын жана көйгөйлөрүн; жашоо-тиричиликтин оор кырдаалдарын мүмкүн болушунча 			
---	--	--	--

<p>азайтуу жолдорун;</p> <ul style="list-style-type: none"> • нозологиялардын,дефектологиянын, социалдык жактан тейлөө технологияларынын негизги түрлөрүн; • бавлдардын жана өспүрүмдөрдүн өзгөчөлүктөрүн, муктаждыктарын жана көйгөйлөрүн, алар менен иштөөнүн формаларын; • патронаж ишинин негиздерин жана түрлөрүн; • кардарга анын саламаттыгын өзгөрүшүн маалымдоо эрежелерин; • аймактын инфраструктурасын жана социалдык объектилерин; • туура тамактануунун негиздерин; кулинариянын жана диетологиянын негиздерин; ден соолукка пайдалуу тамактарды даярдоонун эрежелерин жана рецепттерин; • санитариянын жана гигиенанын негиздерин; • кардардын каражаттарынын эсебинен ар түрдүү социалдык кызматтарга төлөө жолдорун; <ul style="list-style-type: none"> • эмгекти коргоо талаптарын, өзгөчө кырдаалдарда аракеттенүү тартибин, өрт коопсуздук чараларын; • жашоого коркунуч келген кырдаалдарда алгачкы дарыгерге чейинки жардам көрсөтүү тартибин; • дарыларды ичирүү; тамчылатуу, ороп-тануу, ооруканага жаткан учурда кардарга баруу эрежелерин; • сергек жашоо образынын мүнөздөмөлөрүн; ден соолукту чыңдоого шарт түзгөн күн тартибин; • активдүү турмуш-тиричилик мүнөздөмөлөрүн; позитивдүү ой жүгүртүү ыкмаларын; • кардарлар, айрыкча кароосуз калган балдар, жана алардын ата-энелери менен иштөөнүн активдүү жашоо ишмердүүлүккө жана позитивдик маанайга шарт түзгөн формаларын, усулдарын, жолдорун; • кардардын жана анын жакындарынын, коомчулуктун 			
---	--	--	--

<p>инсандык жана кесиптик кызыкчылыктарын, күчтүү жактарын/ресурстарды;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ата-эненин компетенциясынын маңызын жана көрсөткүчтөрүн; балдарды багуу жана тарбиялоонун ченемдерин, аларды социалдык жактан тейлөөнүн педагогикалык негиздерин; • кардарга маалыматтык колдоо көрсөтүүнүн маңызын жана маанисин; социалдык жактан тейлөө жана жардам берүү маселелери боюнча маалымат булактарын; • социалдык иш системасында кызмат көрсөткөн уюмдардын мүмкүнчүлүктөрүн жана контакттарын; • социалдык жактан тейлөө системасын өнүктүрүү үчүн социалдык кызматтарды жайылтуунун жана социалдык ассистенттин кесиптик ишмердүүлүгүнүн маанисин; • кесиптик компетенттүүлүктү жогорулатуу жолдорун; • социалдык иштеги маалыматтык-коммуникативдик технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн; <p>- жасай билүүсү керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> • социалдык жактан тейлөөнүн өнүгүүсүндөгү глобалдык, улуктук жана аймактык спецификаларды жана заманбап айкалышуусун эске алуу; • кесиптик милдеттерди аныктоо, конкреттештирүү жана иерархиясын түзүү жана аларды чечүү жолдорун табуу; • социалдык жактан тейлөөдөгү кесиптик ишмердүүлүктүн негизги түрлөрүн жүргүзүү; • жарандардын үйлөрүндө, мекемелерде жана коомчулукта, ошондой эле социалдык мекемелер менен кызматтардын бөлүмдөрүндө кесиптик функцияларды аткаруу; • социалдык иштин теориясынын билимдерин социалдык ассистенттин практикалык ишмердүүлүгүндө пайдалануу; • жарандардын социалдык жардамга муктаж болгон топтору жөнүндө маалымат издөө жана талдоо; жарандардын 			
---	--	--	--

<p>кирешелерин ээптөө; социалдык паспорт толтуруу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • социалдык кызматтарды алуучулар менен байланыш түзүү жана кармоо; • кардарга түшүнүү менен мамиле кылуу, социалдык-инсандык компетенцияларды (эмпатия, толеранттуулук, ак ниеттүүлүк, оптимисттүүлүк ж.б.) көрсөтүү; • ар кандай кырдаалда жана кардардын абалдарында эмоционалдык стабилдүүлүктү көрсөтүү; чыр-чатактардын алдын алуу жана жоюу; • жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон жарандардын типтүү көйгөйлөрүн, социалдык тейлөөнүн актуалдуу жагдайларын талдоо үчүн социологиялык изилдөөлөрдүн усулдарын жана техникасын, статистиканын ыкмаларын пайдалануу; • адамдардын/үй-бүлөлөрдүн муктаждыктарын баалоо; • кардардын жекече планын түзүү үчүн жактардан, алардын ата-энелеринен же мыйзамдуу өкүлдөрүнөн жекече өзгөчөлүктөрү жөнүндө маалымат алуу; кардарлардын кыйынчылыктарынын, чыр-чатак абалдарынын келип чыгышынын себептерин аныктоо; • кардар менен социалдык тейлөөнүн жекече планын түзүү жана макулдашуу; • кесиптик ишмердүүлүктүн эсебин жана көзөмөлүн документ түрүндө жүргүзүү; социалдык тейлөө процессинде документ жүгүртүүгө катышуу; • кесиптик ишмердүүлүк үчүн юридикалык терминологияны жана ченемдик-укуктук базаны пайдалануу; • социалдык тейлөөнүн ченемдик укуктук базасы маселелери боюнча, жалпы эле социалдык-укуктук коргоо боюнча кардарга керектүү маалыматты жыйноого, документтерди толтурууга, а.и. жеңилдиктерди, төлөмдөрдү, социалдык жардамдын башка түрлөрүн алууда; башка социалдык- 			
---	--	--	--

<p>укуктук жана социалдык-экономикалык маселелерди чечүүгө көмөктөшүү;</p> <ul style="list-style-type: none"> • социалдык жактан тейлөөнүн, жалпы эле социалдык-укуктук коргоонун ченемдик укуктук базасы маселелери боюнча маалымат, кеңеш берүү; • социалдык жактан тейлөө процессинде ортомчулук кылуу; • социалдык-укуктук коргоо процессинде кардардын кызыкчылыктарын коргоо; • социалдык жактан тейлөө маселелерин аткаруу үчүн инфраструктураны талдоо; • ишмердүүлүгү инсанга, үй-бүлөгө жардам берүүгө багытталган мекемелерди, коомдук уюмдарды аныктоо; • натыйжалуу социалдык өз ара аракеттешүүнү уюштуруу; социалдык ыктыярчылардын ишин уюштуруу, алардын демилгелерине колдоо көрсөтүү; • улгайган жарандардын жашоосунун сапатын жакшыртууга шарт түзүү; • патронаж кызматтарын көрсөтүү; • ар түрдүү формаларда кеңеш берүү кызматтарын көрсөтүү (күндүзгү, аралыктан); • көз карандысыз жашоого жардам берүү; • тиешелүү документтерди толтуруу үчүн керектүү маалыматты жыйноо; • жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон кардар/үй-бүлө менен мамлекеттик жана мамлекеттик эмес сектордогу мекемелердин, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, жергиликтүү коомчулуктун мүчөлөрүнүн ортосунда ортомчулук кылуу; • тийиштүү адистерден юридикалык жардам жана башка социалдык-укуктук кызматтарды алууга көмөктөшүү; • кардарды сергек жашоо образына, жаман адаттардан арылууга; саламаттыкты чыңдоо көнүгүүлөрүн жасоого, 			
---	--	--	--

<p>жөнөкөй көнүгүүлөрдү аткарууга, кардардын кыймыл активдүүлүгүн активдештирүүгө (чуркоо, басуу, сууда сүүү, спорт менен машыгуу) шыктандыруу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • балдар жана алардын ата-энелери, башка кардарлар менен социалдык жактан тейлөөнүн максатына ылайык иш алып баруунун натыйжалуу формаларын, усулдарын, ыкмаларын аныктоо; • социалдык жактан тейлөө жана жардам берүү процессинде инсандын анын өнүгүүсүнүн ар кандай жаш курактык этаптарындагы психологиясы боюнча билимдерди эске алуу; • инсан/топ менен иш алып барууда социалдык тарбиялоонун негизги жоболорун пайдалануу; • социалдык жактан тейлөөдө терапия, коррекция, профилактика, реабилитация технологияларынын элементтерин пайдалануу; • кардарга жалпы, кесиптик жана кошумча билим берүү системасында билим берүү ишмердүүлүгүн ишке ашырууга колдоо көрсөтүү; • кардардын ресурстарын жана потенциалдык мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүүгө жана арттырууга шыктандыруу; • кардардын анын физикалык мүмкүнчүлүктөрүнө жана акыл-эс жөндөмүнө ылайык билим алууга жана кесипке окууга шыктандыруу; • улгайган жарандарды жеке, кесиптик жана руханий жактан өнүгүүгө шыктандыруу; • кардардын психологиялык жардам алууга муктаждыктарын аныктоо; кардардын психологиялык маселелер, а.и. баланын өнүгүүсү боюнча кеңеш алууга шыктандыруу; психологдон кеңеш алууну уюштуруу; • балдарга педагогикалык жана социалдык-педагогикалык 			
--	--	--	--

<p>көмөк көрсөтүү максатында ата-энелер менен иштөөнүн ар түрдүү формаларын жана усулдарын пайдалануу (баарлашуу, кеңеш берүү, жолугушуу, чыгармачыл сабактар ж.б.); балдар менен тарбиялык жана өнүктүрүүчү сабактарды өткөрүүгө жардам берүү;</p> <ul style="list-style-type: none"> • социалдык кызматтарды популяризациялоону ишке ашыруу; социалдык жактан тейлөөнүн, анын ичинен социалдык кызматкердин кесиптик ишмердүүлүгүнүн максатын айтып берүү; • өздүк иштин мыкты тажрыйбасы боюнча жалпы маалымат даярдоо; • социалдык жактан тейлөө жаатында социалдык кызматкердин оң имиджин калыптандыруу; <p>- ээ болуусу керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> • социалдык жактан тейлөө чөйрөсүндөгү кубулуштар менен процесстерди талдоо методикаларына; • кесиптик ишмердүүлүгүнүн оор жагдайларында жүрүм-турумдун этикалык ченемдерине; • кардар жана анын социалдык абалы жөнүндө маалыматты жыйноо, чечмелөө усулдарына; • социалдык жактан тейлөө чөйрөсүндөгү коммуникативдик техникаларга; • кардарлар жана кесиптештер менен кесиптик өз ара байланышуунун негизги көндүмдөрүнө; • кардарды кайра даректөө жана ар кайсы тармактардын адистерин тартуу ыкмаларына; • баланын жана анын үй-бүлөсүнүн кызыкчылыктарын коргоонун ыкмаларына; • социалдык-педагогикалык иштин формалары менен усулдарынын арсеналына; • адамдардын/үй-бүлөлөрдүн муктаждыктарын баалоонун айрым шаймандарына; 			
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • кесиптик ишмердүүлүккө технологиялык операциялардын толук циклин кийирүү көндүмдөрүнө; • ар кандай жашоо-тиричилик кырдаалдарда коммуникативдик каражаттарга, өзүнүн кесиптик позициясын аргументтештирүү жана коргоо көндүмдөрүнө; • улгайган жарандарга, майыштуулугу бар адамдарга даректүү жекече жардам берүү көндүмдөрүнө; • кардар үчүн социалдык инфраструктура объектилеринин, социалдык-маданий маанидеги, эс алуу жана бош убактысын өткөрүү жайларынын (а.и. социалдык транспорт) жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу көндүмдөрүнө; • сатып алууларды жүргүзүү; ар түрдүү төлөө жолдору (терминал, интернет, почта) менен төлөмдөрдү жасоо; эсеп жана отчеттуулук жүргүзүү көндүмдөрүнө; • кардардын муктаждыктарына ылайык пайдалуу азыктарды, алгачкы керектелүүчү өнөр-жай товарларын, санитария жана гигиена, өзүн-өзү кароо каражаттарын тандоого жана сатып алууга жардам берүү; химиялык тазалоого, оңдоп-түзөөгө берүү жана кабыл алуу процедурасын ишке ашыруу ыкмаларына; • пайдалуу тамак-аш азыктарын даярдоо ыкмаларына жана техникасына; бөлмөнү тазалоо; турак-жайдын майда ремонтун жасоого жардам берүү; жыйноо мезгилинде үй-тиричилик техникасын (чаң соргуч ж.б.) пайдалануу көндүмдөрүнө; • медперсоналды чакыруу зарылдыгынан аныктоо; кардардын денсоолугуну баалы жөнүндө маалыматтарды туур аберүү, дарыгер чакыруу көндүмдөрүнө; • алгачкы дарыгерге чейинки жардам көрсөтүү; дарыны белгиленген график менен берүү; дарыны ичип жатканына көз салуу, дары тамчылатуу, таңууну алмаштыруу көндүмдөрүнө; 			
---	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • ритуалдык кызматтарды уюштурууга катышуу көндүмдөрүнө; • социалдык жактан тейлөө маселелери боюнча гезит, журналдарды, башка агартуучу адабияттарды, социалдык рекламаны тандоо жана үн чыгарып окуу көндүмдөрүнө; • кат жазууга жана окууга жардам берүү; (а.и. керектүү канцелярдык буюмдарды даярдоо); социалдык кызматтарды алуучунун эсебинен почта корреспонденциясын жөнөтүү көндүмдөрүнө; • жамаат менен/командада иштөө, дисциплиналар аралык топто кызматташуу көндүмдөрүнө; • социалдык жактан тейлөө көйгөйлөрүнө коомчулуктун көңүлүн буруу көндүмдөрүнө; • маалыматтык-коммуникативдик ишмердүүлүк көндүмдөрүнө; өзүн-өзү өнүктүрүү, квалификациясын жогорулатуу жана кесиптик өнөрчүлүк көндүмдөрүнө 			
	Вариативдик бөлүк (билимдер, билгичтиктер, көндүмдөр кесиптик орто окуу жайдын негизги кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат)	15		
4.	Практикалар (практикалык билгичтиктер жана көндүмдөр кесиптик орто окуу жайынын негизги кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат)	15		
5.	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	6		
6.	Дене тарбия (көрсөтүлгөн семестрлерде жумасына 2 сааттан)	3-5 семестрлер		
	Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу	120		

2-тиркеме
Кыргыз Республикасынын
орто кесиптик
билим берүүнүн мамлекеттик
стандартынын Макетине

**Орто кесиптик билим берүүнүн
негизги кесиптик билим берүү программасынын
структурасы**

Орто кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасынын түзүмү		Негизги билим берүү программасынын көлөмү жана анын окуу циклдериндеги кредиттер				
		1 жыл 10 ай	2 жыл 6 ай	2 жыл 10 ай	3 жыл 6 ай	3 жыл 10 ай
1-Блок	1. Жалпы гуманитардык цикл 2. Математика жана табият таануу цикли 3. Кесиптик цикл	70- 100(*)	90-130	110- 155(*)	130- 158	150- 215(*)
	Дене тарбия (белгиленген семестрлерде жумасына 2 саат)	3-5 семестр лер	3-6 семест лер	3-6 семестр лер	3-7 семест лер	3-7 семестр лер
2-Блок	Практика	15- 40(**)	15-50	20- 60(**)	20- 70(**)	20- 80(**)
3-Блок	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	5-10	5-10	5-10	5-10	5-10
Орто кесиптик билим берүүнүн негизги жана окуу программасынын көлөмү		120	150	180	210	240

Эскертүү:

(*) маданият жана искусство чөйрөсүндөгү билим берүү уюмдары үчүн «Кесиптик цикл» окуу циклинде кошумча 210 академиялык саат (7 кредит) каралсын;

(**) маданият жана искусство чөйрөсүндөгү билим берүү уюмдары үчүн «Практика» окуу циклинде 1200 академиялык саат (40 кредит) каралсын.

040101-«Социалдык иш» адистиги боюнча ушул стандарт базалык билим берүү мекемеси – Ош мамлекеттик университетинин Индустриалдык - педагогикалык колледжинин алдындагы ОКББ МББС иштеп чыгуу боюнча Окуу-усулдук кеңеши тарабынан даярдалды.